

Conferința națională

100 DE ANI DE LA ADOPTAREA CONSTITUȚIEI ROMÂNIEI MARI (24-25 mai 2023)

1. Vasile Pușcaș, Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Române

➤ *Tema noii „Constituții” în România secolului XX*

2. Florin Müller, prof. univ. dr., Universitatea din București

➤ *Extrema dreaptă și contestarea Constituției din 1923; ideologie și acțiune politică*

-Rezumat-

Reacția față de Constituția din martie 1923 a extremei drepte, conturată, la începutul anilor '20, în Liga Apărării Naționale Creștine, se concretizează în reperul monoideatic reprezentat de antisemitism. Departe de a fi exclusiv un aspect relevant numai din perspectivă teoretică, antisemitismul L.A.N.C. este motorul de mobilizare socială și centrul de greutate în conturarea întregii activități politice a acestei formațiuni. Din această perspectivă, Constituția din martie 1923 este supusă unui obsesiv proces de stigmatizare ideologico-politică, văzută ca un produs al influenței politice oculte din spatele grupului național-liberal, ca o dovadă a accelerării vizibilității minorității evreiești în spațiul public la începutul anilor '20. Antisemitismul L.A.N.C. include o sferă amplă, dar omogenă, de clișee ideologico-culturale precum poziția dominantă a evreității în spațiul public românesc, dimensiunile „degenerate” ale modernității promovate de această minoritate, „degenerare” ce include clișeul „iudeo-comunismului”, ostilitatea față de tradiția națională ortodoxă și marginalizarea majorității etnice. Fără a face o critică „tehnică” a Constituției liberale din martie 1923, L.A.N.C. conturează matricea antisemitismului ireductibil, în care antiliberalismul este o subdiviziune a acestuia.

3. Ottmar Trașcă, CS I, dr., Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

➤ *Contextul politic intern și internațional al adoptării Constituției din 1938 în viziunea Legației germane din București*

4. Prof. univ. dr. George Cipăianu, prof. univ. dr. Universitatea Babeș-Bolyai; dr. Ana-Maria Stan, Muzeul Universității Babeș-Bolyai

- *Evenimente politico-diplomatice si militare care au precedat adoptarea Constitutiei din 1923*

5. Lorand Mádly, CS II, dr. Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

- *Reforme constituționale și mișcări naționale în pragul Dualismului*

-Rezumat-

În procesul de lungă durată de statuare a unor cadre constituționale adecvate și acceptate unanim, Monarhia dunăreană a parcurs mai multe etape marcate de stări de provizorat, mai ales după procesul revoluționar al anilor 1848-1849 care a pus unele probleme care păreau insurmontabile. Pentru partea estică a Monarhiei, viitoarea Transleithanie, acestea s-au axat în jurul „chestiunii ungare“ care a cunoscut mai multe avataruri constituționale între mișcarea de desprindere din anii revoluției și dualismul care va consacra o formulă constituțională aparte ce va dura până la destrămarea Monarhiei habsburgice. O situație aparte o reprezenta Transilvania, care precum Croația-Slavonia, avea un statut diferit față de Ungaria propriu-zisă, statut înscris în documente de rang constituțional, care prevedeau un caracter de sine stătător și care a fost menținut în diferite forme practic până la Dieta unionistă de la Cluj care a deschis calea către sistemul dualist. Prezentarea preconizată are ca scop ilustrarea principalelor repere de drept constituțional ale raporturilor dintre Ungaria, Transilvania și Monarhia-cadru (Gesamtmonarchie) în trecerea înspre sistemul dualismului, marcate întotdeauna de dezideratele mișcărilor naționale și politice care urmăreau scopuri politice distincte, insistând, alături de reperele larg cunoscute, și asupra unor prevederi sau stări de lucruri mai puțin cercetate în acest moment, aducând unele explicații pentru dilemele care s-au pus în acești ani.

6. Dodu Mihai, drd. Universitatea din București

- *Contextul istoric al adoptării Constituției României Întregite*

-Rezumat-

România Mare nu a însemnat doar teritorii românești reunificate, granițe mult lărgite, ci un nou sistem social-politic și cultural, care prin reforme radicale va modifica substanțial structurile economice, sociale, politice ale vechii României.

Oamenii politici ai generației de la 1918 care au inspirat și participat la acțiunea de elaborare a Constituției din 1923 erau ei înșiși marcați de interese aparținând fiecărui partid sau provincie istorică din care proveneau (Brătienii, fruntașii politici transilvăneni, intelectualii legați de tradiția românească din Bucovina și Basarabia). Dar, dincolo de dispute erau cu toții spirite europene, democratice, formate în mare parte în veacul al XIX-lea.

Trebuie să subliniem că, în raport cu situația statelor Europei la momentul istoric dat, Constituția României din 1923 a fost elaborată în condițiile în care, cu mici excepții, veniseră la putere regimuri de extremă dreaptă (fasciste și militare, ca de exemplu în Ungaria, Bulgaria, Italia etc.) iar la răsărit se instaurau regimuri de extremă stângă (bolșevic, în special U.R.S.S); și în raport cu aceste regimuri, putem spune că, regimul din România a fost unul al democrației constituționale.

În mod direct pentru elaborarea Constituției au fost avute în vedere patru proiecte: unul elaborat de liberalul Ion I.C. Brătianu, al doilea de Romulus Boilă din partea Partidului Național Român, al treilea de către Constantin Stere de la Partidul Țărănesc și al patrulea al lui Constantin Berariu, expert în probleme juridice. Într-un final, proiectul adoptat a fost cel al lui Ion I.C. Brătianu, dar în spatele acestei decizii au existat lungi discuții, negocieri, chiar provocări pentru toată clasa politică, asta în contextul unui moment destul de greu pentru toată Europa după Primul Război Mondial.

În concluzie, putem spune că, legea fundamentală adoptată la 28 martie 1923 a îmbrăcat forma unui *pact*, rezultat din compromisul dintre regele Ferdinand I și clasa politică. Caracterul de *pact* al Constituției din 1923 rezultă atât din modul de votare a ei de către ambele camere ale reprezentanței naționale (Adunarea Deputaților și Senat), cât și în sancționarea de către rege, urmată de depunerea jurământului monarhului în fața Reprezentanței Naționale prin care se angaja solemn că va păzi și respecta Constituția.

7. Gabriel-Virgil Rusu, asistent de cercetare, Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

➤ *Arhitectura constituțională a României la finele Primului Război Mondial*

-Rezumat-

Situația constituțională în Regatul României era destul de incertă, la fel ca și contextul politic intern și internațional în pragul primei conflagrații mondiale. Încă din anul 1914 Corpurile Legiuitoare ale Parlamentului organizaseră Comisia de Revizuire a Constituției care și-au întrerupt activitatea în condițiile intrării țării în război. În anul 1917 regele Ferdinand operază cea de-a treia modificare a Constituției, dar Marea Unire din anul 1918 ridică noi provocări de tip constituțional. Cercetarea noastră vizează particularitățile de ordin constituțional din teritoriile unor state care practic nu mai existau după război. A fost acolo un hiatus constituțional ori au fost extinse, de jure și de facto, prevederile Constituției din anul 1866? Care a fost aportul clasei politice din Transilvania, Bucovina și Basarabia la elaborarea noului pact fundamental? A fost vorba de o revizuire sau de elaborarea unei noi Constituții? Sunt câteva din întrebările la care studiul nostru, bazat pe cercetarea unor documente și lucrări de specialitate, încearcă să răspundă.

8. Gabriela Dristaru, asistent de cercetare, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București

- *Constituția din 1923 și partidele de stânga. Subiectul legii fundamentale în presa comunistă.*

-Rezumat-

Afirmația conform căreia Partidul Comunist din România a avut o popularitate și o putere politică limitată în perioada interbelică a dobândit statutul unei axiome în istoriografia românească, afectând cercetarea istoriei curentelor și partidelor politice de stânga din România. Mai mult decât atât, această afirmație nu reflectă realitatea primilor ani de după Revoluția Rusă și încheierea Primului Război Mondial, când puterea politică exercitată de curentul socialist sau comunist, putere politică judecată mai departe de simplele rezultate electorale, a fost una semnificativă. Manifestația din 13 decembrie 1918, greva generală din 1920, procesul din Dealul Spirii, care a fascinat audiența bucureșteană, toate au adus în prim planul scenei politice subiectul comunismului. La aceasta se adaugă teama establishment-ului politic, martor al Revoluției Ruse din 1917 și al consecințelor politice și sociale ale acesteia, dezintegrarea frontului românesc și radicalizarea extremă a celor aproximativ un milion de soldați ruși prezenți la acel moment în Moldova. Multe din politicile din primii ani postbelici, inclusiv elaborarea Constituției din 1923, trădează memoria traumatică a evenimentelor din 1917. Analiza textului legii fundamentale adoptate în 1923 pentru a înțelege modul în care elaborarea și formularea acesteia a fost direct influențată de teama amenințării bolșevismului reprezintă un prim obiectiv al comunicării mele. În continuare, analiza principalelor periodice comuniste ale epocii (*Socialismul*, *Tineretul Socialist*, etc), va permite reconstituirea principalelor dezbateri din epocă privitoare la Constituție și va reliefa poziția și rolul partidului comunist în contextul politic intern al momentului.

9. Mihai Handaric, Conf. univ. dr., Sectia de Teologie Penticostală Didactică, Universitatea "Aurel Vlaicu" Arad

- *Constituția din 1923 și contextul evoluției cultelor neoprotestante din România*

-Rezumat-

Prezentarea își propune să analizeze contextul care a influențat formularea Constituției din 1923. Este vorba despre: Revoluția din 1848, Regele ca instituție, Războiul Mondial I și România Mare formată după 1918. Înțelegerea contextului ne ajută să înțelegem rolul pe care constituția l-a avut și în dezvoltarea neoprotestantismului în România. Revoluția din 1848 a deschis orizontul românilor către situația etnică și religioasă de pe continent. Ideile aduse de tinerii care au studiat în Europa a contribuit decisiv la unirea dintre Moldova și Țara Românească din anul 1859. La 29 iunie 1866 a intrat în vigoare prima constituție a României, considerată una dintre cele mai

moderne ale vremii, inspirată din constituția Belgiei. În această perioadă s-a dezvoltat mișcarea baptistă în Germania. Gerhard Onken a răspândit ideile baptiste în Europa, ajungând și în România. Primul baptist german Carl Scharschmidt s-a stabilit în București în 1856. În anul 1863 pastorul german August Liebing a înființat prima biserică baptistă germană în București. Regele Carol a fost motivul elaborării constituției din 1866, din care au fost preluate 78 de articole în cele 238 ale Constituției din 1923. Dinastia regală susținea catolicismul, cu experiență în conviețuirea interconfesională. Un alt factor decisiv în elaborarea constituției a fost finalul Primului Război Mondial, care dus la unirea românilor din Transilvania, Bucovina și Basarabia. Această schimbare a impus elaborarea unei constituții care să apere drepturile cetățenilor de etnie și confesiuni diferite. Constituția din 1923 este primul document major care consfințește sintagma de „România Mare” pentru noul stat format în 1918. În anul 1919 bapțiștii au format Uniunea Bisericilor Baptiste din România. În 1922 a apărut confesiunea penticostală. Deși totalitarismul interbelic a afectat aplicarea constituției, totuși ea a avut un rol decisiv în apărarea drepturilor etnice și confesionale ale individului. Dictatura instaurată în 1930, a hotărât înlocuirea ei cu o nouă constituție, în 1938.

10. Lucian Turcu, lect. univ. dr. Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

- *Din culisele adoptării Constituției din 1923. Negocierile referitoare la statutul constituțional al Bisericilor românești (ortodoxă și greco-catolică)*

-Rezumat-

Noile realități profund schimbate după Primul Război Mondial au obligat societatea românească la alcătuirea unui nou așezământ constituțional, menit să reflecte cu fidelitate spectaculoasele transformări petrecute la finalul războiului, dar și să traseze drumul unei dezvoltări durabile pentru Regatul român întregit. Întrucât de prevederile noii legi fundamentale depindeau viitoarele evoluții în domenii dintre cele mai diverse, interesul față de principiile noului act constituțional a fost unul major.

Dintre instituțiile de bază ale statului român, Bisericile (în diferitele lor variații confesionale) au manifestat o preocupare constantă și crescută față de prevederile noii legi fundamentale. Studiul nostru se va limita la interesul pe care cele două Biserici românești (ortodoxă și greco-catolică) l-au avut față de conținutul noii Constituții.

Pe de-o parte, Biserica ortodoxă, mult fortificată prin sporirea substanțială a numărului de aderenți ca urmare a unirilor politice proclamate de-a lungul anului 1918, a urmărit să-și prezeve și chiar să-și mărească rolul constituțional obținut prin actul fundamental de la 1866 și poziția privilegiată de care se bucura la nivelul vârfurilor de decizie ale statului român. De aceea, a și căutat să obțină din partea legiuitorului recunoașterea statutului pe care considera că-l merită, ca instituție-simbol a națiunii române.

Pe de altă parte, Biserica greco-catolică, pusă pentru prima dată de la crearea sa în situația inedită de a funcționa în cadrele unui stat român, și-a făcut mari așteptări de la noul context politic de după Marea Unire. Pornind de la Rezoluția de Unire de la Alba Iulia, a pledat pentru un tratament nediscriminatoriu al autorităților față de diferitele confesiuni din interiorul său, solicitând să-i fie recunoscute meritele în forjarea identității românești moderne și în apărarea ei în vremurile dificile de dinainte de 1918.

Studiul nostru va reliefa, pe baza documentelor arhivistice, a surselor edite, a presei, a bibliografiei generale și a lucrărilor de specialitate, culisele discuțiilor, dezbaterilor și negocierilor purtate între reprezentanții celor două confesiuni românești și decidenții politici cu privire la prevederile Constituției din 1923 referitoare la Biserica ortodoxă și la cea greco-catolică.

11. Enache Tușa, conf. univ. dr., Universitatea „Ovidius” din Constanța,

- *Dezvoltare și modernizare socială prin efectele juridico-politice ale Constituției din 1923*

-Rezumat-

Deși a început ca o încercare de revizuire a constituției de la 1866 determinată de modificările substanțiale ale teritoriului României, Constituția de la 1923 a devenit un fapt concret în momentul în care membrii Adunărilor Constituante s-au reunit la 27 martie 1922 în fața Regelui Ferdinand. Membrii Adunărilor Constituante s-au lovit de limitele pe care le-ar fi presupus o simplă revizuire cum se mai întâmplase în 1917 într-o situație dramatică a României dată fiind situația războiului. Circumstanțele politice și diplomatice de la 1923 necesitau mult mai mult o nouă constituție care se impunea în noua construcție politică a statului român după Unirea din 1918. În primul rând, Constituția trebuia să reglementeze noua ordine politico-juridică și să creeze premisele guvernării unui stat care își dublase teritoriul și populația. Nu putea fi repetată situația de la 1884 moment în care printr-un sigur articol adițional (numerotat 133) s-a dispus aplicarea prevederilor Constituției de la 1866 în noul teritoriu integrat la 1878, Dobrogea un fost teritoriu otoman, foarte înapoiat. La 1923 situația era mult mai complicată și provocatoare dat fiind faptul că trebuiau integrate teritorii care aparținuseră unor state diferite. Acum, la un secol de la acest eveniment, evaluăm efectele de ordin social, politic și juridic pe care Constituția de la 1923 le-a avut în cadrul procesului de modernizare a instituțiilor și a societății.

12. Dan-Alexandru Săvoaia, asist. univ. dr., Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”

- Constituția din 1923 și reprezentarea *muncii*: între dezbateri și practica interbelică

-Rezumat-

Prefigurată ca un punct de hotar pentru România întregită, Constituția din 1923 anunța, printre multe idei de factură liberală, și o viitoare reprezentare cu valențe corporatiste a intereselor. Camerele profesionale, cu tradiții mai vechi sau mai noi, au fost confirmate ca forme de reprezentare în procesul legislativ, pe lângă categoriile deja consacrate a membrilor de drept ai Senatului sau ale celor aleși din rândul membrilor consiliilor județene, comunelor urbane și rurale sau din tagma universitarilor. Odată cu adoptarea acestui nou act fundamental, munca apare astfel ca un filon distinct de conturare și afirmare a unor contribuții în scopul împlinirii dezideratelor de justiție socială. După îndelungi așteptări, și la un răstimp considerabil față de organismele similare dedicate agriculturii, comerțului și industriei, camerele de muncă au ajuns să își trimită reprezentanți în Parlamentul României la un deceniu de la adoptarea Constituției.

Prezentarea noastră își propune astfel să ilustreze câteva dintre sinuoasele traiectorii de la deziderate la practica reprezentării muncii în forurile decizionale ale României, așa cum se prefigurează ele din comentariile și discuțiile vremii, dar și din analiza aplicării parțiale a prevederilor constituționale până spre finalul anului 1937, când semnificațiile sale au fost amendate de proiectul politic carlist. Conturând o cartografiere a personajelor și problematicilor survenite din perspectiva unor senatori ai muncii, ne propunem astfel să interogăm semnificațiile postularii unor astfel de drepturi și libertăți, într-un peisaj mai amplu al modernizării României interbelice.

13. Maria Ghitta, CS III, dr. Centru de Studii Transilvane, Cluj-Napoca

- *Adoptarea Constituției de la 1923 în câteva reacții transilvănene : opoziția și mișcarea studențească*

-Rezumat-

Prezentarea propusă urmărește evidențierea principalelor critici aduse de opoziția reprezentată de Partidul Național Român proiectului noii Constituții a României și integrarea lor în mai largă relație putere-opoziție din România Mare de după 1920. De asemenea, am în vedere surprinderea măsurii în care asemenea obiecții au găsit ecou în studiile consacrate constituționalismului în România.

Cel de-al doilea obiectiv al prezentării vizează reflectarea modului în care adoptarea Constituției a schimbat evoluția Mișcării studențești începută în toamna anului 1922 la Universitatea din Cluj.

14. Salánki Zoltán, CS III, dr., Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

- *Constituționalism, învățământ și drepturile educaționale după 1923 - cale a modernizării României. Studiu de caz: minoritatea maghiară*

-Rezumat-

În sens larg, constituționalismul este definit ca fiind un set de principii care promovează ideea conform căreia autoritatea guvernării decurge și este în același timp limitată de un corpus de legi fundamentale care sunt mai presus de voința și arbitriul deciziei individuale sau comunitare. În acest sens, un tip de organizare politică poate fi considerată ca fiind constituțională în măsura în care în cadrul ei funcționează mecanismele de control al puterii, adică separația puterilor în stat. Aceste mecanisme instituționalizate au menirea de a prescrie, reglementa și garanta drepturile, libertățile și obligațiile cetățenești. Un astfel de drept fundamental îl reprezintă dreptul la învățământ. În fapt, nu numai dreptul, ci și obligația cetățenilor de a parcurge o etapă minimală de instruire a fost cea care a contribuit esențial la formarea statelor moderne. Studiul de față aduce în dezbatere conjugarea dintre învățământ, referindu-se în speță la momentele semnificative reprezentate de reformele domeniului educațional și evoluția societății românești în ansamblu, cât și efectele legilor de prim rang din domeniul educațional asupra minorității maghiare.

15. Gabriel Moisa, prof. univ. dr. Universitatea din Oradea

- *Constituția din 1923 izvor al reorganizărilor teritorial-administrative ale României până la instaurarea regimului comunist. Studiu de caz: județul Bihor*

16. Costin Scurtu, dr., muzeograf, Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, Filiala Constanța

- *„Despre puterea armatei” în preocupările legislative românești între 1923-1939*

-Rezumat-

Făurirea României Mari a impus reorganizarea sistemului militar în concordanță cu noul cadru statal și cu noile realități geopolitice. Statul reprezintă ansamblul de instituții politice, militare, juridice, polițienești și administrative ale unei națiuni. Armata este una dintre acestea. Ea se distinge de celelalte instituții prin specificul rolului ce îi revine în societate și anume este destinată să folosească violența, în mod legal, pentru a-și îndeplini misiunile încredințate. Încă din primii ani, după realizarea Marii Unirii, factorii de răspundere civili și militari au acționat pentru extinderea și dimensionarea forței armate pe întregul teritoriu național. Preocuparea conducerii politico-militare pentru apărarea și consolidarea statului național român a fost însoțită de adoptarea unui cadru legislativ care să reglementeze toate laturile activității în domeniul puterii militare a țării. În ansamblul preocupărilor privind consolidarea și apărarea României întregite un loc aparte a revenit definitivării cadrului legislativ al apărării naționale. În capitolul de sine stătător „Despre puterea armatei”, Constituția din martie 1923 a fundamentat liniile directoare ale politicii militare

românești, structura de ansamblu a forțelor armate ale țării, precum și obligațiile militare ale tuturor cetățenilor. Pe baza prevederilor constituționale, forurile de conducere au adoptat legi, decrete, decizii ministeriale, instrucțiuni și regulamente în care se reglementau toate aspectele vizând puterea militară a țării și se sublinia caracterul strict defensiv al întregii organizării a edificiului militar românesc.

17. Corneliu Pintilescu, CS III, dr., Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

- *Starea de asediu, criza ordinii liberale instaurată de Constituția din 1923 și ascensiunea autoritarismului în România anilor 1930*

18. Virgiliu Țărău, prof. univ. dr. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

- *Învățare, imitare, adaptare, inovare: proiecte de inginerie constituțională în centrul și estul Europei după terminarea Primului Război Mondial*

19. Cezar Stanciu, conf.univ. dr., Universitatea Valahia din Târgoviște, Departamentul de Istorie

- *Factorul sovietic și evoluția constituțională în România postbelică*

-Rezumat-

În condițiile impunerii unui regim comunist în România postbelică, reglementările constituționale au emulat modelul sovietic, oferind un cadru juridic post-factum pentru realități politice și ideologice care nu decurgeau în mod legitim din voința liber exprimată a societății, cât mai degrabă din raporturi internaționale de forță. Din acest punct de vedere, cadrul constituțional al României postbelice a fost expresia relației pe care regimul comunist din România o dezvolta pe de o parte cu hegemonul sovietic iar pe de altă parte, cu societatea românească. Evoluțiile constituționale postbelice surprind și reflectă dinamica adaptării și a redefinirii acestor relații pe parcursul deceniilor comuniste, precum și eforturile angajate în direcția consolidării propriei autorități a regimului, mai ales în condițiile redefinirii relației cu Moscova. Această lucrare analizează fluctuațiile deseori radicale la nivelul reglementărilor constituționale românești din perspectiva raporturilor româno-sovietice și a eforturilor regimului de la București de a-și construi legitimitatea în relația cu societatea românească, pornind de la teoria clasică a lui Rodney Barker conform căreia regimurile politice nu sunt definite atât de mult de legitimitatea propriu-zisă, cât mai degrabă de eforturile continue de auto-legitimare în fața societății. Numeroși autori au sesizat faptul că regimurile comuniste, în contextul post-stalinist, s-au angajat în eforturi de această natură. Analiza comparată a constituțiilor din 1952 și 1965, de pildă, evidențiază tocmai fluctuația regimului comunist din România între internaționalism și naționalism, între legitimitatea externă

și cea internă, precum și demersurile deseori contradictorii de a simula cel puțin încadrarea în limitele stricte ale cadrului constituțional, deși guvernarea rămânea în esența sa una totalitară.

20. Mara Mărginean CS III, dr., Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

➤ *Reglementări ale muncii în România socialismului târziu: premisele legislative ale unei industrializări fragmentate*

21. Hadrian Gorun, conf. Univ. dr. Universitatea „Constantin Brâncuși” Târgu Jiu

➤ *Constituția României din 1991: între reminiscențe ale totalitarismului comunist și noua ordine democratică*

-Rezumat-

Societatea românească postdecembristă a fost caracterizată de o mare instabilitate, manifestată prin convulsii sociale și tensiuni politice. Anii 1990-1991, care au marcat debutul tranziției românești de la totalitarismul comunist la democrație, au cunoscut atât demonstrații împotriva noului regim post-1989, cât și frământări sociale deosebit de violente, cunoscute sub denumirea de mineriade. Acestea sunt indicii indubitabile ale dificultății procesului democratizării în România postcomunistă. Așdar, comunicarea de față încearcă, inițial, să articuleze contextul social și politic în care a fost adoptată noua lege fundamentală a statului român. În fapt, Constituția română din anul 1991 este oglinda realităților postdecembriste și a raporturilor de forțe. Prezenta comunicare tinde să demonstreze că noua lege fundamentală din anul 1991 reprezintă, într-o anumită măsură, atât fundamentul noului regim democratic, cât și un document desuet. Similaritățile cu legile fundamentale comuniste (îndeosebi Constituția din 1965, care instituia Republica Socialistă România) sunt incontestabile în privința unora dintre articolele conținute. În loc să se raporteze la tradițiile constituționale precomuniste, legiuitorul postcomunist a preferat să utilizeze drept model ultima constituție din perioada totalitarismului. În primul rând, într-o manieră similară cu textul din 1965, legea fundamentală din timpul tranziției către democrație, nu făcea nicio referire explicită la principiul democratic al separației puterilor în stat. Or, acest principiu întruchipează chintesența democrației. Mai mult, între altele, prevederile legate de proprietate sunt asemănătoare în Constituțiile din 1965 și 1991. Totodată, cu toate că procedura alegerii președintelui țării este diferită în cele două acte fundamentale, șeful statului beneficiază de aproximativ aceleași prerogative.